shop
hulp en opvang prostitutie
en mensenhandel

Herengracht 20
2511 EH Den Haag
070 361 4747
www.shop-denhaag.nl

Aan de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
mevrouw mr A. Broekers-Knol
per webformulier: www.internetconsultatie.nl/sekswerk

's-Gravenhage, 13 december 2019

Kenmerk : 2019.128 / MS
Betreft : Consultatiereactie inzake wetsvoorstel Wet Regulering Sekswerk (WRS)

Geachte staatssecretaris mevrouw mr A. Broekers-Knol,

Hierbij reageert Stichting Hulp en Opvang Prostitutie en Slachtoffers Mensenhandel (SHOP) op het wetsvoorstel Wet Regulering Sekswerk (WRS) dat ter consultatie ligt.

1. Inleiding

SHOP levert als Haags expertisecentrum op het gebied van hulp- en dienstverlening aan sekswerkers en slachtoffers mensenhandel al meer dan 35 jaar een bijdrage aan de positieverbetering van (ex)sekswerkers, de bestrijding van mensenhandel en de zorg voor slachtoffers mensenhandel. SHOP voorziet (ex)sekswerkers van informatie en advies en biedt hulpverlening en opvang. SHOP is ook de zorgcoördinator mensenhandel voor Den Haag, de regio Haaglanden en de regio Hollands Midden.

SHOP werkt al jaren goed samen met onder andere de Politie (eerst Commerciële Zeden en nu AVIM) en het Haags Economisch Interventie Team (HEIT). Met alle partners hebben we gewerkt aan het scheppen van vertrouwen bij de doelgroep. Wij delen de zorg over mensenhandel en geweld tegen sekswerkers, die ook in de wet een prominente rol heeft. Wij staan daarin aan dezelfde kant.

SHOP apprecieert de inspanningen die geleverd zijn om tot een wet te komen, die sekswerk in Nederland verder reguleert.

Echter, **SHOP is geschokt door de huidige inhoud van het wetsvoorstel WRS. Deze tekst brengt oude discussies terug, levert geen bijdrage aan het terugdringen van mensenhandel en verbetert niet de positie van sekswerkers, maar zal zelfs averechts werken.**

Hieronder treft u een algemene reactie op het wetsvoorstel om dit standpunt te onderbouwen. Vervolgens gaan wij vanuit onze zorgbril inzoomen op een aantal belangrijke knelpunten.

2. Algemene reactie:

De WRS is een poging om te komen tot uniform nationaal beleid op het gebied van de seksbranche en het bestrijden van misstanden in de sector. Bij deze poging behoren twee belangrijke uitgangspunten:

- bestrijding van mensenhandel en andere misstanden;
- positieverbetering van sekswerkers.

Het past helaas bij het stigma dat rond dit beroep bestaat, dat het wetsvoorstel zich in eerste instantie richt op het bestrijden van mensenhandel. Het is onbegrijpelijk dat in een wet die een poging doet om te komen tot het reguleren van een beroep, met name het bestrijden van mensenhandel het centrale onderwerp is. Dit gebeurt namelijk niet bij andere sectoren, waarvan wij uit ervaring weten dat daar ook mensenhandel en uitbuiting voorkomt. Denk aan de horeca, bouwsector, land- en tuinbouw, distributiecentra en schoonmaakbranche. Bij de regulering van beroepen in andere sectoren wordt niet meteen gedacht aan het bestrijden van uitbuiting en mensenhandel, zoals nu bij dit wetsvoorstel wel in combinatie gebeurt. Door deze koppeling wordt het stigma op sekswerk verder gevoed en vergroot. Dit draagt niet bij aan de positieverbetering van sekswerkers.

Bovendien zijn wij van mening dat de WRS in haar huidige vorm sekswerkers juist kwetsbaar maakt voor mensenhandel en uitbuiting. Uit onze ervaring, onderzoeken en de ervaring die is opgedaan in andere landen is inmiddels duidelijk geworden dat een aantal maatregelen uit het voorstel, zoals bijvoorbeeld registratie en strafbaar stellen van niet geregistreerde sekswerkers en hun klanten, niet het beoogde resultaat bereikt.[1] De WRS biedt dus geen aanknopingspunten om misstanden te voorkomen en levert geen bijdrage aan de positieverbetering van sekswerkers.

Onze zorg is daarnaast dat het huidige voorstel zal leiden tot meer geweld tegen sekswerkers.[2] Zorginstellingen zoals SHOP zullen de sekswerkers, die zich niet kunnen of willen registreren, uit het oog verliezen. Daarom is SHOP over hun toekomst bezorgd. Sekswerkers die minder zichtbaar zijn en in het illegale circuit zullen verdwijnen, worden makkelijk doelwit van criminelen, die hen zogenaamd zullen gaan faciliteren. Criminelen achter uitbuiting en mensenhandel zullen profijt hebben door het "neveneffect" dat het ondergronds gaan van dit beroep met zich meebrengt. Kortom, de wet heeft ongewild een averechts effect.

3. Door registratieplicht raken sekswerkers uit beeld

Om beter zicht te krijgen op de seksbranche stelt de WRS registratie van sekswerkers voor. Zoals al gememoreerd verwachten we dat door de verplichte registratie een deel van de sekswerkers die we nu zien uit beeld zullen raken. Zij worden het illegale circuit ingeduwd, omdat ze zich niet kunnen of willen registreren.

SHOP en haar centrum voor dienstverlening Spot 46 hebben naar aanleiding van de publicatie van het wetsvoorstel sekswerkers gevraagd wat zij van het voorstel vinden. Bijna iedereen gaf aan niet geregistreerd te willen worden, ook niet met alleen een BSN-nummer, omdat de garantie van anonimiteit heel belangrijk voor sekswerkers is. Sekswerkers willen vaak niet dat familie en vrienden erachter komen dat ze dit werk doen of ze zijn bang dat dit werk gevolgen kan hebben voor de toekomst. Zolang er een groot stigma rondom sekswerk bestaat is het van groot belang dat de anonimiteit van sekswerkers zoveel mogelijk gewaarborgd kan worden. *"Een inschrijving bij de Kamer van Koophandel is het maximale wat betreft registratie"*, zo liet een raamsekswerker weten.

Kortom, het hechten aan privacy (anonimiteit) is een belangrijke reden voor sekswerkers om niet geregistreerd te worden. Andere redenen om niet te kunnen of willen registreren zijn onder andere omdat sekswerkers te jong zijn, niet de goede papieren hebben of niet door een intake van een ambtenaar komen, omdat deze - aan de hand van een gesprek - kan oordelen dat de potentiële sekswerker niet voldoende 'zelfredzaam' is of mogelijk onder dwang werkt of zal gaan werken. Voor zover wij kunnen nagaan is sekswerk het enige beroep waar deze koppeling gemaakt wordt. Nog een

[1] Recente onderzoeken in Ierland en Duitsland tonen dit aan (zie o.a. A Review of the Criminalisation of Paying for Sexual Services in Northern Ireland, Ellison, Dhónaill & Early, Queen's University Belfast, 2019; Auswirkungen des Prostituiertenschutzgesetzes auf die Prostitutionsszene in NRW, Degenhardt & Lintzen, Kober Dortmund – SKF, 2019).

[2] Idem.

reden om niet te registreren is het gebrek aan vertrouwen hoe de overheid met burgergegevens omgaat. De lekken vanuit grote (semi) overheidsinstellingen en banken die de laatste maanden de pers gehaald hebben, helpen niet bij het winnen van vertrouwen in de overheid.

4. Toegang tot zorg en veiligheid komt in het geding en veranderende rol voor de politie

Sekswerkers die zich niet kunnen of willen registeren en daardoor een strafbaar feit plegen, zullen het contact met zorg- en hulpverleningsinstellingen mijden. Ze zullen onder de radar willen blijven en weten niet meer of ze de instelling waarop ze tot op heden een beroep kunnen doen nog kunnen vertrouwen. De toegang tot (medische) zorg, veiligheid en goede werkomstandigheden wordt hierdoor minimaal en zal hen kwetsbaarder maken voor uitbuiting mensenhandel, dwang, geweld en discriminatie.

Sekswerkers die niet geregistreerd staan, kunnen als zij slachtoffer worden van geweld, afpersing of dwang niet naar de politie gaan zonder het risico te lopen zélf gestraft te worden. Zonder vergunning zijn zij immers zelf strafbaar. Opsporing van strafbare feiten wordt hiermee alleen maar moeilijker. Met de WRS krijgen criminelen en andere kwaadwillenden een extra chantagemiddel in handen, terwijl wij als hulpverleners een belangrijk middel verliezen. Tot nu toe kunnen wij slachtoffers die bang zijn om naar de politie te gaan verzekeren dat zij niet strafbaar zijn. Met deze wet zal dat in de toekomst niet meer kunnen. Momenteel is de politie een van de belangrijkste partners voor hulpverleners bij vermoedens en signalen van geweld en/of uitbuiting en mensenhandel. Sekswerkers vertrouwen de agenten die in de raamstraat zichtbaar zijn en met wie ze een vertrouwelijke relatie kunnen opbouwen. Sekswerkers komen vaak uit landen waar de politie een andere cultuur kent. Het bijzondere aan het Nederlandse model is dat politie en hulpverlening, als eenmaal het vertrouwen gewekt is, uiteindelijk gezien worden als helpers of beschermers. De vraag is nu wat voor invloed dit wetsvoorstel in de huidige vorm zal hebben op de opgebouwde vertrouwensband. We hebben met z'n allen gewerkt aan het scheppen van vertrouwen. De voorgestelde WRS voelt als het weggooien van het kind met het badwater en dat vinden we zonde van de investering van de laatste jaren. De rol van voornamelijk de politie zal veranderen. Zij zal geassocieerd worden met een controlerende en straffende instantie. De sekswerkers zullen zich dus ook als ze slachtoffer van geweld worden niet veilig voelen.

Sekswerkers die wel kiezen voor registratie kunnen evenzeer slachtoffer worden van chantage en geweld. Niemand kan ze de garantie geven dat er geen lekken in het systeem plaats zullen vinden. Zoals eerder gememoreerd, de episodes van grote lekken van data door banken, gemeentes, RDW, zorginstellingen en verzekeraars van de laatste maanden laten de kwetsbaarheid van deze systemen zien. Naast slordigheden speelt ons inziens de grote behoefte van deze groep aan anonimiteit uit zelfbescherming tegen het stigma ook een rol. Een lek van data kan immers voor velen dramatische consequenties hebben. Daar zijn sekswerkers zich maar al te bewust van. Hierdoor kan het verkopen en kopen van data van sekswerkers aanlokkelijk zijn voor derden met kwaadaardige bedoelingen. De begrenzing van het delen van deze informatie binnen de gemeente en politie is wel beschreven in de wet, maar biedt voor sekswerkers onvoldoende garantie. Zij zullen bang zijn om belemmerd te worden in hun toekomst.

5. Zet beter in op de positieverbetering van sekswerkers

Het wetsvoorstel stelt dat prostitutie geen normaal werk is en niet te vergelijken is met ander werk. Het plaatst sekswerk in een uitzonderingspositie en marginaliseert sekswerkers. De wet zegt al bij voorbaat: "Dit beroep is niet normaal." Sekswerk is echter een legaal beroep. Om bij te dragen aan destigmatisering en normalisering van het beroep sekswerker zou de wet daarom minstens net zoveel moeten focussen op de positieverbetering van sekswerkers als op de regulering en handhaving van de sector. De focus in het huidige tekst ligt sterk op de strafbaarstelling van sekswerkers, klanten en werkrelaties van sekswerkers, tenzij de sekswerker over een vergunning beschikt. Zoals eerder gememoreerd vergroot strafbaarstelling juist het stigma op sekswerk en draagt het niet bij aan de

positieverbetering van sekswerkers. Stigmatisering wordt door verdere criminalisering van sekswerk versterkt, terwijl decriminalisering juist een bijdrage levert aan destigmatisering.

Een sekswerker die we spraken was duidelijk in haar reactie: *"Een speciale database is voor criminelen, niet voor sekswerkers! Ik vind het discriminerend voor ons. Wij werken legaal, er is geen verschil tussen ons beroep en andere beroepen, zolang de overheid prostitutie in Nederland heeft gelegaliseerd."*

6. Conclusie

Wij denken dat dit wetsvoorstel in de huidige vorm in haar intentie faalt. De invoering van een individueel vergunningstelsel is niet het middel om grip te krijgen op de sector en zeker niet het middel om mensenhandel te bestrijden. Sekswerkers worden door dit voorstel juist meer kwetsbaar gemaakt voor dwang en geweld. Het beroep zal een steeds groter illegaal circuit krijgen via onder andere sociale media (hetgeen nu al volop met mannen gebeurt), terwijl het nodig is om de ontwikkelingen van de sector (door groei van digitalisering, diversificatie van werkplekken en werkvormen) beter te monitoren en daarin op zoek te gaan naar goede werkomstandigheden waarbij veiligheid en gezondheid gewaarborgd worden. Het gehele voorstel houdt te weinig rekening met de realiteit rond bijvoorbeeld de mannelijke sekswerkers, die al jaren onzichtbaar zijn.

Als zorginstelling is SHOP bezorgd om niet meer in staat te zijn haar werk naar behoren te doen, omdat we sekswerkers steeds minder goed zullen bereiken. We vrezen dat mensen uit het zicht van de hulpverleners zullen verdwijnen. Tot slot zal dit wetsvoorstel het stigma op sekswerk versterken en sekswerkers in een uitzonderingspositie plaatsen, wat juist een verslechtering van hun positie betekent. De WRS in deze huidige tekst criminaliseert het beroep in plaats van deze te reguleren.

Wij denken dat regulering van deze sector alleen maar kan door sekswerkers, hulpverlening en andere actoren in de sector daadwerkelijk te betrekken bij de totstandkoming van wet- en regelgeving. Wij onderschrijven het belang van een uniform landelijk beleid en zijn bereid om een bijdrage te leveren aan het verdere vormgeven van een aanpassing van dit wetsvoorstel, zodat deze recht doet aan de intentie achter dit wetsvoorstel.

Met vriendelijke groet,

Maria Scali
Directeur SHOP